

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2013, sen. zn. 29 NSČR 63/2011, ECLI:CZ:NS:2013:29.NSCR.63.2011.1

Číslo: 34/2014

Právní věta: O odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu vycházejícího z usnesení (první) schůze věřitelů o způsobu řešení úpadku dlužníka - podnikatele, může odvolací soud rozhodnout i bez nařízení (odvolacího) jednání. Schůze věřitelů je zvláštním druhem soudního jednání. Nejde o jednání, jehož nařízení insolvenčním soudem vytváří v odvolacím řízení překážku pro to, aby odvolací soud rozhodl bez nařízení odvolacího jednání o odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu vycházejícího z usnesení (první) schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkovy úpadku. Insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona) není oprávněn uložit insolvenčnímu správci, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.11.2013

Spisová značka: 29 NSCR 63/2011

Číslo rozhodnutí: 34

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence

Předpisy: § 10 písm. b) IZ

§ 11 IZ

§ 148 odst. 1 IZ

§ 149 IZ

§ 183 IZ

§ 186 IZ

§ 47 IZ

§ 85 IZ

§ 94 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 7. 1. 2011 prohlásil K r a j s k ý s o u d v Plzni (dále též jen „insolvenční soud“) konkurs na majetek dlužníka S., a. s. (bod I. výroku), určil, že účinky prohlášení konkursu nastávají zveřejněním rozhodnutí v insolvenčním rejstříku (bod II. výroku), a uložil insolvenčnímu správci, aby mu do deseti dnů od doručení usnesení předložil zprávu o hospodářské situaci dlužníka (bod III. výroku).

Insolvenční soud nejprve poukázal na to, že usnesením ze dne 3. 11. 2010 rozhodl (na základě

insolvenčního návrhu z 20. 8. 2010) o dlužníkově úpadku, aniž určil způsob řešení úpadku.

Dále poukázal na to, že dne 16. 12. 2010 se konalo přezkumné jednání, na které navazovala schůze věřitelů. Při hlasování dle § 151 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), pak schůze věřitelů 100 % svých hlasů rozhodla o tom, že návrh dlužníka na povolení reorganizace se zamítá. S přihlédnutím k tomu, že zbylým způsobem řešení úpadku je konkurs, dal insolvenční soud (uvádí se v rozhodnutí) následně schůzi věřitelů hlasovat o tomto způsobu řešení úpadku. Schůze věřitelů pak 100 % hlasů rozhodla o tom, že způsobem řešení úpadku dlužníka bude „prohlášení konkursu na jeho majetek“.

Na tomto základě insolvenční soud rozhodl způsobem uvedeným ve výroku, odkazuje na ustanovení § 149 odst. 1 insolvenčního zákona, s tím, že přihlédl k ustanovení § 152 insolvenčního zákona.

Usnesením ze dne 18. 4. 2011 pak insolvenční soud doplnil usnesení ze dne 7. 1. 2011 o bod IV. výroku, jímž zamítl dlužníkův návrh na povolení reorganizace.

Vydání (doplnění) výroku o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace odůvodnil insolvenční soud tak, že tím naplňuje požadavek ustanovení § 327 odst. 1 insolvenčního zákona, když (i) tento výrok je dán výsledkem hlasování schůze věřitelů a usnesením přijatým dle § 150 a § 151 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona, jímž je insolvenční soud vázán dle § 152 insolvenčního zákona.

K odvolání dlužníka V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 30. 8. 2011 potvrdil obě usnesení insolvenčního soudu (aniž přitom nařizoval odvolací jednání).

Odvolací soud poukázal na to, že podle obsahu insolvenčního spisu:

1) Dne 23. 11. 2010 nabylo právní moci rozhodnutí o dlužníkově úpadku, v němž insolvenční soud ustanovil insolvenčním správcem dlužníka Ing. V. N. a na 16. 12. 2010 nařídil přezkumné jednání a svolal schůzi věřitelů.

2) Dne 6. 12. 2010 podal dlužník návrh na povolení reorganizace (B-6).

3) Na schůzi věřitelů, jež se konala dne 16. 12. 2010 (bezprostředně po přezkumném jednání), přijali věřitelé 100 % hlasů usnesení, jímž návrh dlužníka na povolení reorganizace zamítl, a následným usnesením stejným počtem hlasů rozhodli o řešení jeho úpadku konkursem.

4) Na základě žádosti insolvenčního správce dlužníka z 10. 12. 2012 insolvenční soud ustanovil odděleným insolvenčním správcem dlužníka Ing. P. B. (jehož osobu určil předseda insolvenčního soudu opatřením z 15. 12. 2010).

Na tomto základě pak odvolací soud – cituje ustanovení § 316, § 317 odst. 1, § 323 odst. 1 a § 326 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona – k odvolacím námitkám dlužníka uzavřel, že:

1) Není pochyb o tom, že funkci insolvenčního správce dlužníka vykonává Ing. V. N., jenž tedy byl oprávněn vyjádřit se k přihlášeným pohledávkám na přezkumném jednání.

2) Insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti není oprávněn opravovat nebo jiným způsobem korigovat úkony insolvenčního správce při přezkoumání přihlášených pohledávek.

3) Věřitel je oprávněn domáhat se splnění své pohledávky jak vůči přímému dlužníkovi, tak vůči osobám, které z jakéhokoliv právního důvodu splnění jeho pohledávky zajišťují, a to jak žalobou, tak přihlášením pohledávky do insolvenčního řízení, popřípadě realizací zástavního práva, podáním návrhu na exekuci či výkon rozhodnutí apod. Jinými slovy, skutečnost, že někteří věřitelé dlužníka přihlásili své neuspokojené pohledávky již dříve do insolvenčního řízení vedeného na majetek přímého dlužníka, není důvodem popření pohledávky, kterou

uplatnili v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka.

4) Podle ustanovení § 200 insolvenčního zákona, není-li dále stanoveno jinak, nemá popření pohledávky dlužníkem vliv na její zjištění; jeho účinkem však vždy je, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem. Úprava, již se dlužník dovolává, opravňující insolvenční soud k tomu, aby svým rozhodnutím korigoval účinky úkonů insolvenčního správce, v insolvenčním zákoně zakotvena není.

5) Skutečnost, že dlužník tvoří (jak tvrdí) koncern s SP P., a. s., a BPS P., s. r. o., má důsledky předvídané ustanovením § 87 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu a ustanovením § 25 odst. 2 poslední věty insolvenčního zákona; důvodem pro spojení (insolvenčních) věcí do jednoho řízení však není.

6) Vydání doplňujícího usnesení odpovídá ustanovením § 166 a § 167 odst. 2 o. s. ř., jež jsou v insolvenčním řízení přiměřeně aplikovatelná podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

7) Schůze věřitelů neschválila dlužníkův návrh na řešení jeho úpadku reorganizací a přijala usnesení o řešení jeho úpadku konkursem. Insolvenčnímu soudu proto nelze vytknout žádné pochybení, jestliže za této situace podle ustanovení § 326 insolvenčního zákona zamítl návrh na povolení reorganizace a podle ustanovení § 149 a § 152 insolvenčního zákona rozhodl o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem.

Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost opírá o zásadní právní význam napadeného rozhodnutí, namítaje, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.) a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Naplnění dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. spatřuje dovolatel v tom, že odvolací soud postupoval v rozporu se zákonem, jestliže o jeho odvolání rozhodl bez nařízení jednání.

Tím, že odvolací soud o věci rozhodl bez nařízení jednání, upřel dlužníku možnost domoci se přezkoumání všech jím uvedených odvolacích důvodů, jak jsou detailně uvedeny v jeho podáních z 28. 1. 2011, 11. 4. 2011, 3. 5. 2011 a 28. 6. 2011. Z odůvodnění napadeného usnesení je podle dovolatele evidentní, že odvolací soud se vůbec nezabýval podstatnou částí jím uvedených odvolacích důvodů. Dlužník spravedlivě předpokládal, že u odvolacího soudu bude nepochybně nařízeno jednání a že měl zákonné právo se tohoto jednání zúčastnit. Odvolací soud jednání nenařídil (a tento svůj postup nezdůvodnil), ačkoliv nebyly splněny podmínky uvedené v § 94 odst. 2 insolvenčního zákona.

Dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je podle dovolatele dán, jelikož odvolací soud nesprávně uzavřel, že:

1) Skutečnost, že někteří věřitelé dlužníka přihlásili své neuspokojené pohledávky již dříve do insolvenčního řízení vedeného na majetek přímého dlužníka, není důvodem popření pohledávky, kterou (titíž věřitelé) uplatnili v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka (ručitele přímého dlužníka).

K tomu dovolatel cituje ustanovení § 306 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, přičemž

připouští, že „přímí“ dlužníci zřejmě v insolvenčním řízení nesplní závazky vůči svým věřitelům v plném rozsahu. Na druhé straně je podle něj vysoce pravděpodobné, že tyto pohledávky budou uspokojeny alespoň zčásti. Akceptací věřitelova práva uplatnit své pohledávky v insolvenčním řízení proti „přímému“ dlužníku a několika ručitelům by podle dovolatele mohlo dojít k tomu, že součet všech plnění přiznaných v jednotlivých insolvenčních řízeních bude vyšší, než původní výše věřitelovy pohledávky.

Žaluje-li věřitel v běžném soudním řízení dlužníka i ručitele, žalobní petit musí znít tak, že plněním jednoho ze žalovaných zaniká v tomto rozsahu povinnost k plnění ostatních žalovaných; to podle dovolatele vyplývá ze „Stanoviska Nejvyššího soudu ČR č. j. [Cpjf 62/73](#), ze dne 30. 9. 1974“ (správně jde o stanovisko občanskoprávního kolegia bývalého Nejvyššího soudu ČSSR z 30. 9. 1974, sp. zn. [Cpjf 62/73](#), uveřejněné pod číslem 2/1975 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále též jen „R 2/1975“). Vzhledem k tomu, že ručitel je povinen plnit v případě, že neplní dlužník, a pouze v tom rozsahu, v jakém neplní dlužník, může to (podle dovolatele) vést k jedinému závěru. Probíhá-li souběžně insolvenční řízení proti dlužníku a jeho ručitelům, může věřitel přihlásit pohledávku proti dlužníku jako nepodmíněnou a proti ručitelům jako vázanou na podmínku. Podmínka přihlášky pohledávky proti ručiteli by spočívala v tom, že má být uspokojena pouze tehdy, nebude-li pohledávka uspokojena v řízení proti dlužníku, a v tom rozsahu, v jakém nebude uspokojena pohledávka proti dlužníku.

I kdyby byl nalezen jiný způsob souběžného přihlášení těchto pohledávek, musí být vždy zřejmé, že jde o pohledávky vzájemně závislé. V každém případě pak musí být ze souběžně přihlášených pohledávek proti dlužníku a ručitelům zřejmé, že úhradou pohledávky v některém z insolvenčních řízení zaniká v tomto rozsahu pohledávka ve všech ostatních řízeních. Přihlásí-li věřitel pohledávky jako nepodmíněné do všech insolvenčních řízení (proti dlužníku i ručitelům) a z přihlášek není patrné, že jde o vzájemně závislé pohledávky (tak, že úhradou pohledávky v některém z insolvenčních řízení zaniká v tomto rozsahu pohledávka ve všech ostatních řízeních), měli by insolvenční správci ručitelů popřít pohledávky proti ručitelům; jinak by věřitel mohl v konečném důsledku obdržet více, než činí jeho pohledávka, uzavírá dovolatel.

2) Insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti není oprávněn opravovat nebo jiným způsobem korigovat úkony insolvenčního správce při přezkoumání přihlášených pohledávek.

Dovolatel uvádí, že odvolací soud mu tímto svým závěrem v podstatě upřel „domáhat se u soudu svého práva na řádný proces“. Připouští, že insolvenční řízení je v mnoha ohledech modifikovaným procesem, míní však, že v žádném případě nelze připustit, aby insolvenční správce při přezkumu přihlášených pohledávek mohl postupovat zcela libovolně, aniž by jeho přezkum byl podroben soudní kontrole. Věřitel, jehož pohledávku popře insolvenční správce, má k dispozici incidenční žalobu, dlužník by však (podle odvolacího soudu) neměl žádnou možnost zasáhnout proti nezákonným úkonům insolvenčního správce. To je (podle dovolatele) v rozporu s judikaturou Ústavního soudu, jenž vícekrát vyslovil právní názor, že článek 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále též jen „Listina“) zakotvuje právo každého domáhat se ochrany svých práv u soudu či u jiného orgánu. Smyslem a účelem tohoto ustanovení dle dovolatelova názoru je „stanovení povinnosti státu poskytnout ochranu práva každému, neboť v právním státě nemůže existovat situace, v níž by se nositel práva nemohl domoci jeho ochrany u soudu či jiného orgánu“. Vychází se obecně ze skutečnosti, že stát je zde proto, aby své občany, ale i osoby zdržující se na jeho území, ochránil, aby jim poskytoval záruky, že jejich práva budou chráněna.

Ústavně zaručené oprávnění domáhat se svého práva u soudu nebo jiného orgánu nemůže být popřeno zákonem. Smyslem a účelem zákona je stanovit podmínky a podrobnosti realizace ústavně zakotvených práv, tedy podmínky a podrobnosti čistě procesní povahy, které se nemohou dotknout podstaty práva. Podmínky a pravidla realizace práva obsaženého v článku 36 odst. 1 Listiny stanoví zákon.

Zákon vydaný na základě ústavního zmocnění proto nemůže nárok každého domáhat se ochrany svých práv u soudu či u jiného orgánu v té které situaci zcela negovat a tím tedy právo ústavně zaručené pro všechny situace popřít.

Kdyby byl správný závěr odvolacího soudu, neměl by dlužník možnost domoci se u soudu nápravy nezákonného postupu insolvenčního správce při přezkoumání pohledávek, s čímž dovolatel nesouhlasí. Insolvenční správce by tak mohl zcela neomezeně a bez možnosti přezkumu jeho rozhodnutí určovat strukturu věřitelů hlasujících na schůzi věřitelů a tak v podstatě rozhodnout o průběhu insolvenčního řízení. V tomto konkrétním případě – pokračuje dovolatel – zjistil insolvenční správce pohledávky, které dlužník popřel pro jejich duplicitu v různých insolvenčních řízeních.

Věřitelé takto zjištěných pohledávek proto museli hlasovat pro dlužníkův konkurs, aby se vyhnuli účinkům uvedeným v § 335 odst. 2 insolvenčního zákona. Taková svévole bez možnosti soudní kontroly je podle dlužníkova názoru v rozporu s ústavními principy České republiky.

Dlužník má za to, že insolvenční soud je oprávněn napravit nezákonný postup insolvenčního správce i v případě, že ten postupuje nezákonně při přezkoumání přihlášených pohledávek.

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je insolvenční zákon na danou věc uplatnitelný (s výjimkou zmíněnou níže) ve znění účinném do 29. 12. 2011, tj. naposledy ve znění zákona č. 188/2011 Sb.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí vydaná v této věci jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Jak ve vztahu k té části napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu (ve znění doplňujícího usnesení) ve výroku o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace, tak ve vztahu k té části napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výroku o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, může být dovolání v této věci přípustné jen podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (tedy tak, že dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam). Podmínka, aby šlo o usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto v insolvenčním řízení „ve věci samé“, je u obou zmíněných výroků splněna. Srov. k tomu v podrobnostech usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. [29 NSČR 30/2010](#), uveřejněné pod číslem 96/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 96/2011“), které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – veřejnosti dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje Nejvyšší soud (a shledává dovolání přípustným) řešení otázek předestřených mu dovolatelem v rovině právního posouzení věci, když potud jde o otázky v insolvenčních poměrech dovolacím soudem dosud nezodpovězené.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Tento dovolací důvod zjevně dán není. Literatura i ustálená judikatura obecných soudů vychází z toho, že rozhodl-li odvolací soud o odvolání bez nařízení jednání, ačkoliv nešlo o případ, kdy mu takový postup dovozovalo příslušné ustanovení procesního předpisu, nejde o vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, nýbrž o tzv. zmatečnostní vadu řízení ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. (shodně srov. v literatuře např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský

soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 1816 a v judikatuře např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. [32 Cdo 56/99](#), uveřejněného pod číslem 53/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek nebo /přímo pro insolvenční poměry/ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. [29 NSČR 30/2009](#), uveřejněné pod číslem 14/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Tvrzená (zmatečnostní) vada však patří k těm, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), byť s tím omezením, že o tom, zda řízení před odvolacím soudem je postiženo zmatečností podle § 229 odst. 3 o. s. ř., nelze v dovolacím řízení provádět dokazování (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. [21 Cdo 59/2005](#), uveřejněný pod číslem 86/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Podle ustanovení § 46 odst. 1 insolvenčního zákona věřitelskými orgány jsou schůze věřitelů a věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů.

Z ustanovení § 47 insolvenčního zákona pak plyne, že schůzi věřitelů svolává a řídí insolvenční soud. Svolá ji z vlastní iniciativy nebo na návrh insolvenčního správce, věřitelského výboru anebo alespoň 2 věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše (§ 49 odst. 1) činí alespoň desetinu přihlášených pohledávek. Insolvenční soud svolá schůzi věřitelů tak, aby se konala do třiceti dnů poté, co byl o její svolání požádán, není-li navržen pozdější termín konání (odstavec 1). Právo zúčastnit se schůze věřitelů mají přihlášení věřitelé, dlužník, insolvenční správce a státní zastupitelství, pokud se účastní insolvenčního řízení. Má-li dlužník zaměstnance, má právo zúčastnit se schůze věřitelů také odborová organizace, která u dlužníka působí. Působí-li u dlužníka vedle sebe více odborových organizací, má toto právo odborová organizace s největším počtem členů nebo sdružení odborových organizací s největším počtem členů, nedohodnou-li se odborové organizace působící u dlužníka jinak (odstavec 2).

Dle ustanovení § 85 odst. 1 insolvenčního zákona v insolvenčním řízení nařizuje insolvenční soud jednání jen tehdy, stanoví-li to zákon, nebo jestliže to považuje za nutné.

Podle ustanovení § 94 insolvenčního zákona k projednání odvolání proti rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným v insolvenčním řízení nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání (odstavec 1). Jednání není třeba nařizovat, jestliže a) se odmítá odvolání, b) se zastavuje nebo přerušuje odvolací řízení, c) odvolání směřuje proti rozhodnutí insolvenčního soudu, které se podle zákona vydává bez nařízení jednání nebo kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé, d) se zrušuje rozhodnutí podle § 219a odst. 1 o. s. ř., e) odvolání se týká toliko nákladů řízení, lhůty k plnění nebo předběžné vykonatelnosti (odstavec 2). Jednání není třeba nařizovat také tehdy, bylo-li odvolání podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí; to neplatí, jestliže odvolací soud opakuje nebo doplňuje dokazování (odstavec 3).

Z ustanovení § 148 odst. 1 insolvenčního zákona se dále podává, že insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu, je-li dlužníkem osoba, u které tento zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením.

Ustanovení § 149 insolvenčního zákona pak určuje, že nejde-li o případ podle § 148, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do tří měsíců po rozhodnutí o úpadku; nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (odstavec 1). Odstavec 1 se nepoužije, jestliže dlužník podal návrh na povolení oddlužení v insolvenčním řízení zahájeném na základě insolvenčního návrhu jiné osoby; v takovém případě rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do třiceti dnů po rozhodnutí o úpadku (odstavec 2). Má-li insolvenční soud rozhodnout o

způsobu řešení úpadku podle odstavce 1, je předmětem jednání schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku vždy zpráva insolvenčního správce o jeho dosavadní činnosti a jeho vyjádření o vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku; je-li takových návrhů více, vyjádří se insolvenční správce k tomu, který z nich považuje za nejvhodnější a proč (odstavec 3).

Úprava obsažená v § 94 odst. 2 insolvenčního zákona (o tom, kdy není třeba nařizovat jednání k projednání odvolání) je výjimkou z pravidla obsaženého v § 94 odst. 1 insolvenčního zákona (podle kterého k projednání odvolání proti rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným v insolvenčním řízení nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání). Z povahy výjimky pak plyne, že ustanovení o výjimce nelze vykládat rozšiřujícím způsobem a lze je aplikovat pouze v případech, pro něž byla výjimka konstruována (obdobně srov. např. odůvodnění usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. II. ÚS 624/2002, veřejnosti dostupné na webových stránkách Ústavního soudu). Insolvenční zákon však ve výše citovaných ustanoveních ani jinde nepředepisuje insolvenčnímu soudu, aby o způsobu řešení dlužníkovy úpadku (tedy v intencích § 4 odst. 2 insolvenčního zákona o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, o povolení reorganizace nebo o povolení oddlužení) rozhodl po nařízení jednání.

V insolvenční judikatuře Nejvyššího soudu potvrzuje tento závěr pro situace, kdy se reorganizace dlužníka – podnikatele stane definitivně nepřipustnou po rozhodnutí o úpadku, avšak ještě před konáním schůze věřitelů, již výše zmíněné R 96/2011, na něž Nejvyšší soud v podrobnostech odkazuje.

K tomu Nejvyšší soud dodává, že ani tam, kde má insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku dlužníka – podnikatele samostatným rozhodnutím vydaným do tří měsíců po rozhodnutí o úpadku, leč nikoliv dříve, než po skončení (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 149 odst. 1 insolvenčního zákona), nejde o situaci, kdy by insolvenční zákon přikazoval vydání rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovy úpadku až po nařízení jednání (jehož předmětem bude posouzení způsobu řešení dlužníkovy úpadku soudem).

Předmětem jednání (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku je vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkovy úpadku (srov. opět i R 96/2011). To, že rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu řešení úpadku dlužníka – podnikatele nemůže být (s výjimkou plynoucí i ve vazbě na R 96/2011 z § 148 odst. 1 insolvenčního zákona) vydáno dříve, než po skončení této schůze (bez zřetele k tomu, zda tato schůze o způsobu řešení dlužníkovy úpadku vůbec hlasovala), však z tohoto rozhodnutí nečiní rozhodnutí, které se podle zákona vydává po nařízení jednání.

Schůze věřitelů je zvláštním druhem soudního jednání. To plyne již z toho, že ji ve smyslu § 47 odst. 1 insolvenčního zákona svolává a řídí insolvenční soud. Je však také současně vrcholným věřitelským orgánem (srov. § 46 odst. 1 insolvenčního zákona), jehož prostřednictvím se věřitelé vyslovují k zásadním otázkám insolvenčního řízení, definovaným pro příslušné stadium insolvenčního zákona buď zákonem (k předmětu jednání první schůze věřitelů srov. opět R 96/2011) nebo příslušným kvórem věřitelů (srov. § 47 odst. 1 insolvenčního zákona, ve spojení s § 48 odst. 1 insolvenčního zákona). Právě proto, že jde o soudní jednání sui generis, není možné schůzi věřitelů bez dalšího považovat za jednání, jehož nařízení insolvenčním soudem vytváří v odvolacím řízení překážku pro to, aby odvolací soud rozhodl bez nařízení odvolacího jednání o odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu vycházejícího z usnesení (první) schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkovy úpadku (srov. ustanovení § 94 odst. 1 odst. 2 písm. c/ insolvenčního zákona). To platí i při respektu k výše ohlášené zásadě, podle které je namíste aplikovat ustanovení o výjimce z pravidla restriktivním způsobem.

Úprava, podle které předseda senátu odvolacího soudu je povinen nařídit (odvolací) jednání k

projednání odvolání, jestliže odvolání směřuje proti rozhodnutí insolvenčního soudu ve věci samé, které se podle zákona vydává „po“ nařízení jednání, je založena na samozřejmém předpokladu, že odvolací jednání bude mít zásadně (s odchylkami danými povahou odvolacího přezkumu) stejný procesní či institucionální rámec (stejný charakter) jako jednání u soudu prvního stupně. Kdyby ovšem mělo platit, že předseda senátu odvolacího soudu je povinen nařídit (odvolací) jednání k projednání odvolání i tam, kde rozhodnutí insolvenčního soudu povinně předchází (podle insolvenčního zákona) schůze věřitelů, vyústilo by řečené v absurdní závěr, že u odvolacího soudu má proběhnout něco jako „odvolací schůze věřitelů“.

Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že o odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu vycházejícího z usnesení (první) schůze věřitelů o způsobu řešení úpadku dlužníka – podnikatele, může odvolací soud rozhodnout i bez nařízení (odvolacího) jednání.

Řízení před odvolacím soudem tedy není postiženo dovolatelem označenou zmatečností vadou.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

1) K přihlašování pohledávek, za které dlužník odpovídá společně a nerozdílně s dalšími spoludlužníky a pohledávek zajištěných ručením.

Podle ustanovení § 183 insolvenčního zákona přihláškou pohledávky, kterou zajišťují věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty třetích osob, není dotčeno právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky z tohoto zajištění (odstavec 1). Přihláškou pohledávky není dotčeno ani právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky po kterékoliv z osob odpovídajících mu společně a nerozdílně s dlužníkem; o právu věřitele požadovat plnění od dlužníkovu ručitele, včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení, to platí obdobně (odstavec 2). Osoby, od kterých může věřitel požadovat plnění podle odstavců 1 a 2, mohou pohledávku, která by jim proti dlužníku vznikla uspokojením věřitele, přihlásit jako pohledávku podmíněnou, pokud ji nepřihlásí věřitel. Jestliže však věřitel takovou pohledávku přihlásí, mohou se jí tyto osoby v rozsahu, v němž pohledávku uspokojí, v insolvenčním řízení domáhat místo něj s tím, že pro jejich vstup do řízení platí přiměřeně § 18; návrh podle tohoto ustanovení mohou podat samy (odstavec 3).

Ustanovení § 183 insolvenčního zákona v podobě citované výše se v insolvenčním zákoně nachází již od doby, kdy byl tento zákon přijat (od 30. 3. 2006). Vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká Sněmovna ve svém 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120, přičemž smysl úpravy obsažené v § 183 insolvenčního zákona lze vyčíst již z důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona.

Podle označené důvodové zprávy: „Toto ustanovení rozšiřuje na další případy zajištění režim, který dosud (rozuměj podle úpravy obsažené v zákoně č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání – dále též jen „ZKV“) platil jen pro ručení (§ 20 odst. 4 ZKV). V zájmu zvýšení ochrany věřitelů umožňuje osnova, aby věřitelé své pohledávky ze zajištění mohli uplatňovat mimo insolvenční řízení, jde-li o zajištění z majetku třetích osob. V důsledku toho osoby, od nichž lze toto plnění požadovat, mohou přihlásit podmíněně pohledávku, která jim proti dlužníku vznikne, jestliže budou plnit místo něho. Přihlásil-li pohledávku zajištěný věřitel, vstupují tyto osoby v rozsahu uspokojení pohledávky do řízení na jeho místo (za přiměřeného užití § 18). Povinnosti plnit ze zajištění se tedy tyto osoby podle nové úpravy zprostí tím, že budou plnit i v průběhu insolvenčního řízení přímo zajištěnému věřiteli. Správce již nebude mít možnost vymáhat toto plnění ve prospěch majetkové podstaty. S touto změnou souvisí i to, že osnova nepřebírá dnešní (všeobecně kritizovanou) úpravu, obsaženou v § 27 odst. 5 ZKV.“

Jinak řečeno, ustanovení § 183 odst. 2 insolvenčního zákona výslovně počítá s tím, že je-li osobní

dlužník v úpadku, nebrání to jeho věřiteli v tom, domáhat se mimo rámec insolvenčního řízení vedeného na majetek osobního dlužníka uspokojení své pohledávky po ručiteli. Toto právo náleží věřiteli dlužníka (logicky) i tehdy, ocitne-li se v úpadku sám ručitel.

Konstrukce dovolatele, podle které u nároku uplatněného věřitelem souběžně vůči osobnímu dlužníku i ručiteli musí být žalobní petit formulován způsobem vyjádřeným v R 2/1975, je v dotčených souvislostech argumentačně bezcenná. Prosadí se totiž právě a jen v těch věcech, v nichž věřitel využije svého práva (nejde o povinnost) a uplatní nárok z pohledávky zajištěné ručením v nalézacím řízení jednou žalobou jak vůči osobnímu dlužníku, tak vůči věřiteli. Ostatně, i tam, kde si věřitel tímto způsobem pořídí jeden exekuční titul vůči osobnímu dlužníku i ručiteli, bude následné exekuční (vykonávací) řízení vedeno samostatně vůči každé z těchto povinných osob. Podstatné je pouze to, že plněním jedné z těchto osob zanikne ve stejném rozsahu plnění druhé z těchto osob.

Dovolatelem prosazovaný postup neplatil ani za účinnosti zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Srov. v tomto ohledu např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. [15 Cmo 10/2003](#), uveřejněný pod číslem 18/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, se závěrem, podle kterého zjištěná pohledávka konkursního věřitele zaniká i v případě, že byla v souladu se zákonem uspokojena mimo konkurs. V obdobných souvislostech uzavřel Nejvyšší soud (pro konkursní poměry) v rozsudku ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. [29 Odo 604/2001](#), uveřejněném pod číslem 9/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, že závěr, podle kterého nemůže po prohlášení konkursu dojít k uspokojení pohledávek úpadcových věřitelů jinak než prostřednictvím konkursu, a to bez zřetele k tomu, zda pohledávky budou zcela nebo zčásti uhrazeny až prostřednictvím rozvrhu nebo (např. jako pohledávky za podstatou) již v průběhu konkursního řízení, platí jen za předpokladu, že zákon nestanoví jinak. K tomu dodal, že typickým příkladem takového postupu, plynoucím přímo ze zákona o konkursu a vyrovnání, je zánik byt' řádně přihlášené a při přezkumném jednání zjištěné pohledávky konkursního věřitele za úpadcem v průběhu konkursu, v důsledku její úhrady ručitelem úpadce. V usnesení ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. [29 Odo 579/2003](#), uveřejněném pod číslem 21/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 21/2007“) Nejvyšší soud v podobném duchu (opět pro konkursní poměry) uzavřel, že správce konkursní podstaty i konkursní soud je zjištěním pohledávky vázán a nedošlo-li v průběhu konkursu po zjištění pohledávky k jejímu zániku např. tím, že ji splnil úpadcův spoludlužník nebo ručitel, musí být tato pohledávka při rozvrhu vypořádána.

Takto formulované závěry se beze zbytku prosadí i pro insolvenční řízení. To vedle jednoznačně formulované dikce § 183 odst. 2 insolvenčního zákona vychází vstříc výše popsáním postupům i úpravou obsaženou v ustanovení § 186 insolvenčního zákona.

Dle § 186 insolvenčního zákona totiž platí, že byla-li pohledávka přihlášeného věřitele v průběhu insolvenčního řízení uspokojena nebo zanikla jiným způsobem a přihlášený věřitel nevzal přihlášku bez zbytečného odkladu zpět, insolvenční soud jeho účast v insolvenčním řízení ukončí rozhodnutím, které se doručuje zvláště přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci. Proti tomuto rozhodnutí, které musí být odůvodněno, nejsou opravné prostředky přípustné; v odůvodnění však insolvenční soud vždy uvede důvod zániku pohledávky (odstavec 1). Přihlášený věřitel, který tvrdí, že jeho pohledávka nebyla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena ani nezanikla jiným způsobem, se může žalobou podanou u insolvenčního soudu domáhat určení, že jeho pohledávka nadále trvá. Žaloba musí být podána proti insolvenčnímu správci, a to ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy přihlášenému věřiteli bylo doručeno rozhodnutí podle odstavce 1. Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty soudu. Nebyla-li žaloba včas podána, platí, že pohledávka přihlášeného věřitele zanikla způsobem uvedeným v rozhodnutí podle odstavce 1. Totéž platí, jestliže insolvenční soud žalobu zamítne, odmítne ji nebo řízení o ní zastaví. Právní mocí rozhodnutí, kterým insolvenční soud žalobě vyhoví, se účast přihlášeného věřitele v insolvenčním řízení obnovuje. Žaloba se projednává jako incidenční spor (odstavec 2).

Jinak řečeno, insolvenční zákon upravuje mechanismus, jehož prostřednictvím lze ukončit účast dlužníkově věřitele v insolvenčním řízení v případě, že po svém zjištění pohledávka přihlášeného věřitele v průběhu insolvenčního řízení byla uspokojena nebo zanikla jiným způsobem (např. právě tím, že ji v průběhu insolvenčního řízení vedeného na majetek ručitele uhradil osobní dlužník).

Dovolání proto ani potud není důvodné.

2) K možnosti insolvenčního soudu opravovat nebo jiným způsobem korigovat při výkonu dohlédací činnosti úkony insolvenčního správce při přezkoumání přihlášených pohledávek.

V daném případě vydal insolvenční soud rozhodnutí o úpadku dlužníka před 31. 3. 2011 (3. 11. 2010), takže pro režim popírání přihlášených pohledávek je v této věci nadále rozhodný výklad insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. 3. 2011. Srov. článek II bodu 1. přechodných ustanovení k zákonu č. 69/2011 Sb., kterým se mění (s účinností od 31. 3. 2011) zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

I při výkladu insolvenčního zákona v tomto znění však platí, že insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona) není oprávněn uložit insolvenční správci, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám, a to z týchž příčin, pro něž byl takový postup vyloučen i v dřívějších poměrech konkursních. Srov. *mutatis mutandis* např. již usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 3. 2002, sp. zn. [1 Ko 556/2001](#), uveřejněné pod číslem 47/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, k jehož závěrům se Nejvyšší soud přihlásil např. v usnesení ze dne 2. 2. 2011, sp. zn. [30 Cdo 2888/2010](#) a v usnesení ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. [29 Cdo 4120/2011](#).

Ostatně, i kdyby insolvenční správce popřel co do pravosti nebo výše pohledávky těch věřitelů, kteří posléze hlasovali o způsobu řešení úpadku, mělo by to pouze ten následek, že by o jejich hlasovacím právu na (první) schůzi věřitelů rozhodoval (kdyby jim toto právo nepřiznala vahou hlasů zjištěných věřitelů schůze věřitelů) insolvenční soud (srov. § 50 odst. 1, větu první, insolvenčního zákona, ve spojení s § 51 odst. 1 insolvenčního zákona). Přímé vazby mezi dovolatelem prosazovanou pravomocí insolvenčního soudu zasahovat do výkonu popěrného práva insolvenčním správcem a hlasovacími právy věřitelů na schůzi věřitelů zde tedy není.

Závěry obsažené v napadeném rozhodnutí (jež jinak vychází z R 96/2011) tak obstály a dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. není dán.

O tom, že výše vyložená ustanovení insolvenčního zákona jsou v plném souladu s ústavním pořádkem České republiky, Nejvyšší soud žádných pochyb nemá.

Jelikož vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti, se nepodávají ani ze spisu, Nejvyšší soud aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).